

KATSAUS KAS Kontula Art Schoolin maailmaan: KAS – Toisenlainen Kontula!

Maineikas Kontula uuden edessä

Yhteisöllistä julkista taidetta toteuttavan KAS Kontula Art Schoolin koti on kaupunginosassa, jolla totisesti on maineensa. Kukapa meistä ei olisi lukenut uutisista, mitä ikävää siellä on taas tapahtunut ("Kontulalaisessa asunnossa pyöritettiin katujengin huumekauppaa – kyse järjestäytyneestä rikollisuudesta" – Rämö, 2024). Kontulan ostari, joillekin Kondekan odeka, on usein tapahtumien keskiössä ("Ampuminen tapahtui Kontulan ostoskeskuksen alueella aamupäivällä." – Vehkasalo, 2020). "Ongelmalähiön" stigma on niin syvä, että paikallisetkin ovat sen sisäistäneet.

"Kontulan keisarin" eli paikallisaktiivi Larri Helmisen mukaan ostari on "kasvojenkohotuksen" tarpeessa, mutta se ei saisi tapahtua alueen omaläätisyyden kustannuksella (Parikka, 2021). Esimerkiksi Myllypurossa toteutettua kaupunki uudistusta Helminen ei toivoisi sellaisenaan Kontulaan. Tutkija Pasi Mäenpään mukaan tuttujen palveluiden ohella lähiöiden yhteisöllisyys on vaarassa kadota uudistusten mukana (Ristmeri, 2018). Mieli-piteet Myllypuron ostoskeskuksen uudistuksesta jakautuvatkin puolesta ja vastaan.

Moni meillä Kontulassa odottaa ostoskeskuksen uudistamista joko kauhulla tai innolla (ks. Harsia, 2022). Toiset ovat kokonaan kyllästyneet odottamaan. Skeptisimmät uskovat, että ainutlaatuinen ostari puretaan maan tasalle mitään vanhaa ja toimivaa säilyttämättä. Itsekin olen sekä paikallisena asukkaana, taiteilija-tutkijana että kaupunkiaktivistina huolissani ostarin ja koko alueen tulevaisuudesta. Mikä on esimerkiksi pienituloisten asukkaiden ja maahanmuuttajataustaisten yritysten kohtalo (Hewidy, 2022), jos Kontulaa uudistetaan ainoastaan keskiluokkaisten ehdoilla (ks. esim. Faye, 2021 ja Ylitalo, 2022)?

Uutta kaupunkikulttuuria

Kaiken keskellä idässä puhaltavat myös toisenlaiset tuulet. Helsingin kaupunki myönsi minulle kaupunkilaisten antamien ehdotusten perusteella vuoden 2024 kulttuuritekopalkinnon KAS! Kontula Art School -toiminnasta, joka on vaikuttanut vuodesta 2019 saakka Kontulassa ja muualla Itä-Helsingissä. Katutaide toimintamme puitteissa olen kuullut paljon asukkaiden ja ohikulkijoiden mielipiteitä ja kommentteja työstämme. Suuri osa kokee, että maalauksemme taide tekee kaupunkitilasta ja sen kulkureiteistä turvallisempia ja viihtyisämpiä. Useiden tutkimusten (ks. esim. Julkinen taide, 2023) mukaan tiedetään, että enemmistö suomalaisista haluaa lisää julkista taidetta ja kokee sen parantavan ympäristönsä laatua. Arjen ympäristöihin julkisessa tilassa

KUVA 1 Lopunalkumeri. KAS kollektiivi, 2023. Parkkipaikan ajoramppi, Kontula. Yhteisömuuraali. Prosessikuva.

sijoittuva taide nähdään tyypillisenä elinvoimaiselle ja kasvavalle kaupungille. Helsingin kaupungin palkintoperusteiden mukaan KAS on esikuva ruohonjuuritason hankkeesta, joka muuttaa kokonaisen kaupunginosan positiivisempaan suuntaan ”luomalla viihtyisämpää ympäristöä ja lisäämällä parhaimmillaan myös alueella koettua turvallisuuden tunnetta”. Kulttuuri- ja kirjastojaoston mukaan Kontula Art Schoolin toteuttama taide elävöittää Kontulan julkisia tiloja ja vahvistaa alueen omaleimaista identiteettiä.

KAS Kontula Art School ja sen erilaiset tekijät

Perustin yhteisötaiteellisen Kontula Art Schoolin vuonna 2019, ja alusta asti olen tarjonnut sekä aikuisille että lapsille suunnattua maksutonta katutaide-toimintaa. Olemme vuosien varrella tavanneet viikottain erilaisissa maksutommassa tiloissa, kuten Kontulan kirjastolla (KAS Juniorit 2020–) ja Kontulan yhteisötalolla (aikuiset 2024–). KAS:n varastona ja projektitalana toimii oma työhuoneeni Kontulassa. Olen pyörittänyt taidetoimintaa vuosien varrella useiden eri apurahojen turvin.¹ Ilman avustuksia tämän ainutlaatuisen kaupunkitaidehankkeen toteuttaminen tässä mittakaavassa olisikin ollut mahdotonta. Vuosien 2019–2024 aikana olemme tehneet aikuisten kollektiivin ja junioreiden ryhmän voimin Kontulaan ja Itä-Helsinkiin 17 julkista seinämaalausta, joista osa sijaitsee Mellunmäen metroasemalla ja Puotinharjun ostarilla (Puhos). Kutsun teoksiamme muun muassa yhteisömuraaleiksi. Esimerkiksi Heka Oy:n (Helsingin kaupungin asunnot) muurin (kuva 2) maalaamiseen osallistui kymmeniä alueella asuvia lapsia ja nuoria KAS Junioreiden kautta. Kielimaisema näiden nuorten taiteilijoiden keskuudessa edusti myös laajasti kontulalaisia.

Monikulttuuriseen Kontulaan mahtuu moninainen joukko ihmisiä. Kaupunkiaktivistismiksi (ks. Mäenpää & Faehnle, 2021, s. 36) muodostunut toimintamme on onnistunut tavoittamaan asukkaita hyvin monenlaisista taustoista. Sosiaalisen median kanavat (Facebook ja Instagram) ovat tuoneet myös lisänäkyvyyttä toiminnallemme. Sekä aikuisten että junioreiden ryhmissä on ollut tilaa noin 10–20 henkilölle, joista osa on ollut mukana jo 4–5 vuoden ajan. Kesäisin olemme järjestäneet myös kaikille avoimia maalaustapahtumia. Vapaaehtoiseen KAS-toimintaan on saanut osallistua omien voimavarojen ja elämäntilanteen mukaan.

¹ Suomen Kulttuurirahasto tuki KAS:n toimintaa sen alkuvaiheessa. Syksyllä 2021 aloitin tohtoriopinnot Taideyliopiston Kuvataideakatemiassa. Yhteisötaiteellisessa toimintatutkimuksessa tarkastelen yhteisöllisen julkisen taiteen praktiikkaani Kontula Art Schoolin kontekstissa. Tutkimusta on rahoittanut Koneen Säätiö vuodesta 2024.

KUVA 2 Taikalampi. KAS Juniorit, 2023. Heka Oy:n muuri, Kontula. Yhteisömuraali. Prosessikuva.

Olen tehnyt vuodesta 2016 yhteistyötä Kontulan ostarilla toimivan sosi-
aali- ja terveystalvaeluita tarjoavan päiväkeskus Sympiksien kanssa. Myös
Sympiksessä asioivat henkilöt ovat olleet tervetulleita Kontula Art Schoolin
toimintaan. KAS on ollut mukana paikallisissa tapahtumissa ja järjestänyt
ohjelmaa muun muassa vuosittaiseen Asunnottomien yöhön Kontulan Symp-
piksessä. Viimeisimpänä yhteistyönä ohjasin Itäkeskuksen Sympiksessä sei-
nämaalaustryöpajan (2024), jonka yhteydessä toteutettiin sarja *Symppis unelmia*
seinämaalauksia uuden, joskin väliaikaisen toimipaikan seinille. Julkinen
liikenne tuo Kontulan ostarille ja Itäkeskukseen alueen asukkaiden lisäksi
Sympiksien palveluita tarvitsevia ihmisiä eri puolilta pääkaupunkiseutua.
Symppisten kaltaiseen päihdetyön toimintaan liittyy vahva NIMBY eli "Not

in my backyard” -ilmiö. Harva haluaa näitä päiväkeskuksia asuinalueelleen (ks. ”Symppiksen toiminta on herättänyt paljon vastustusta” – Jompero-Lahokoski, 2024).

Kontula Art Schoolin yhtenä aktivistisena tavoitteena onkin sekä alueeseen että sen asukkaisiin liittyvien stigmojen purkaminen. Uskomme, että kuka vain voi olla kiinnostava taiteilija ja luoda yhteiseen julkiseen tilaan jotain uutta ja herättelevää. Kaupunkilaisten ehdotusten ja Helsingin kaupungin kumppanuuspäällikkö Ulla Bergströmin kuvailun mukaan ”KAS! Kontula Art School on avannut ovia uusille mahdollisuuksille ja rakentanut siltoja eri elämäntarinoiden ja näkökulmien välillä”. Lisäksi Bergström mainitsee, että ”Kontula Art School luo tiloja, joissa eri ihmiset voivat kohdata toisensa ja jakaa kokemuksiaan luovan toiminnan kautta.” (Helsingin kaupunki, 2025) Kaupungin tavoittelemaa asukasosallisuutta tukee Bergströmin mukaan Kontula Art Schoolin ”osallistava” lähestymistapa, joka edistää yhteisöllisyyttä, vahvistaa kaupunkilaisten hyvinvointia ja arvostaa moninaisuutta.

Itse hahmotan yhteisöllisen julkisen taiteen praktiikkani sosiaalisesti sitoutuneeksi taiteeksi, joka pikemminkin osallistuu kuin osallistaa. Yhteisöllinen julkinen taiteemme on enemmän kuin osallistavaa. Sekä praktiikka itsessään, että siinä luodut taideteokset osallistuvat aktiivisesti ja tavoitteellisesti itenäisinä toimijoina kaupunkitilaan liittyviin neuvotteluihin ja antavat äänen monenlaisille taiteilijoille.

Parempaa elämää yhteisessä kaupunkitilassa?

Nopeasti muuttuvassa ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa minua on pitkään seurannut kysymys hyvästä elämästä. Kuinka sovittelaa yhteen erilaisia, jopa keskenään ristiriitaisia käsityksiä siitä, millaista elämää meidän tulisi elää? Yhteisessä kaupunkitilassa ja Kontulan kaltaisessa kulttuurisesti kerroksellisessa ympäristössä nämä haasteet voivat helposti kärjistyä. Taiteilija-tutkija Teemu Mäen (2023, s. 446) mukaan taiteellisessa tutkimuksessa on usein kyse juuri tällaisten lähes mahdottomien kysymysten kohtaamisesta. Hyvinvointimme riippuu paljolti siitä, minkälaisia vaillinaisia vastauksia annamme kysymyksiin, kuten ”Miten ja miksi elää?” tai ”Mitä on hyvä elämä?”. Mäki huomauttaa, että faktojen ja makuasioiden sijaan kyse on pikemminkin arvoista ja niihin liittyvästä epävarmuudesta. Hän antaa esimerkin: ”voi käydä niin, että valitsen jotain, minkä luulen tekevän minusta onnellisemman ja myös kohentavan ympäröivää yhteiskuntaa, mutta käykin päinvastoin”.

Yhteisöllisen julkisen taiteen praktiikkamme tuntuu ehdottelevan, minkälaista hyvä, tai ainakin parempi, elämä voisi olla. Samalla kun Kontula Art Schoolin heterogeenisen yhteisötaideryhmän katutaidetoiminta tuo erilaiset ihmiset ja heidän estetiikkansa näkyville yhteiseen julkiseen tilaan, myös

KUVA 3 *Lopunalkumeri*. KAS kollektiivi, 2023. Parkkipaikan ajoramppi, Kontula. Yhteisömuuraali. Prosessikuva.

heidän äänensä tulee kuuluville. Yhteisestä kaupunkitilasta tulee aktivismin ja erilaisiin identiteetteihin (kuten taiteilijuuteen), taiteen laatuun ja makuun, omistajuuteen sekä monenlaisiin arvoihin, olosuhteisiin ja rakenteisiin kohdistuvien neuvottelujen paikka. Neljännelle sektorille sijoittuvassa Kontula Art Schoolissa on kyse sosiaalista mediaa hyödyntävästä, meidän paikallisten itse organisoimasta ja omaehtoisesti toteuttamasta, jopa kriittisen anarkistisesta kaupunkiaktivismista. Yhteisöllinen taidetoimintamme rakentaa osaltaan sosiaalisesti kestävämpää kaupunkikulttuuria ja tasa-arvoisempaa kaupunkitilaa. Erään Kontula Art Schoolia Kulttuuriteko 2024 -palkinnon johdosta onnitelleen henkilön sanoin (Facebook 17.1.2025): "aurinko nousee idästä".

Heidi Hänninen

KUVA 4 *Taking some space.* KAS Kollektiivi, 2024. Emännänpolun alikulkutunneli, Kontula. Tilaustyö. Prosessikuva.

- Faye, N.** (7.5.2021). Kaupunkisuunnittelua keskiluokan ehdoilla? Ruskeat tytöt. <https://www.ruskeattytot.fi/kaupunkisuunnittelua-keskiluokan-ehdoilla>
- Harsia, E.** (1.3.2022). Case Kontula: Tulevaisuuden ostaria koskevat unelmat ja huolet. *Sitralab*. <https://osallistuminen.fi/case-kontula-tulevaisuuden-ostaria-koskevat-unelmat-ja-huolet/>
- Helsingin kaupunki.** (17.1.2025). Helsingin Kulttuuriteko 2024 -palkinto on myönnetty Heidi Hänniselle. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/helsingin-kulttuuriteko-2024-palkinto-on-myonnetty-heidi-hanniselle>
- Hewidy, H.** (2022). The hidden city of immigrants in Helsinki's urban leftovers. The homogenization of the city and the lost diversity [väitöskirja] Aalto-yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-64-0838-5>
- Jompero-Lahokoski, S.** (2.2.2024). Päihteidenkäyttäjille löytyi uudet tilat entisestä koulusta Itäkeskuksessa – vieressä päiväkotia ja koulu. *Helsingin uutiset*. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/6530410>
- Julkinen taide.** (13.1.2023). Suomalaisten kannatus julkiselle taiteelle pysyy vakaana. *Julkinentaide.fi*-sivusto, uutiset. <https://www.julkinentaide.fi/fi/suomalaisten-kannatus-julkiselle-taiteelle-pysyy-vakaana>
- Mäenpää, P. & Faehle, M.** (2021). 4 sektori: Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Tampere: Vastapaino.
- Mäki, T.** (2023). Taiteen tehtävä: Esseitä. Jalgava: Parvs.
- Parikka, V.** (25.12.2021). Suomen Monaco. Miksi Kontulalla on niin huono maine? *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000008448860.html>
- Ristmeri, A.** (2.7.2018). Vanhat ostarit saavat väistyä asuntojen tieltä Itä-Helsingissä. <https://yle.fi/a/3-10280443>
- Rämö, M.** (28.3.2024). Kontulalaisessa asunnossa pyöritettiin katujengin huumekauppaa – kyse järjestäytyneestä rikollisuudesta. *Helsingin uutiset*. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/6661143>
- Ylitalo, S.** (26.10.2022). Arkkitehti ja tutkija Hossam Hewidy halusi selvittää, mikä saa lähioostarit kukoistamaan – ja miksi ne siitä huolimatta halutaan purkaa. *Suomen arkkitehtiliitto ry. SAFA. Arkkitehtiutiset*. <https://www.safa.fi/arkkitehtiutiset/arkkitehti-ja-tutkija-hossam-hewidy-halusi-selvittaa-mika-saa-lahioostarit-kukoistamaan-ja-miksi-ne-siita-huolimatta-halutaan-purkaa/>
- Vehkasalo, J.** (20.11.2020). "Ampumasektorissa ei ollut muita henkilöitä" – Helsingin ampumavälikohtauksesta epäilty poliisin tiedossa. *Helsingin uutiset*. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/3166826>